Був собі на світі великого коліна цар — і багатий, і пишний, і ушанований, і сильний між царями, але не був він щасливий. Бувало, подумає: "Чого мені не стає? І те в мене є, і друге, й третє — але одного нема — щастя! І не знаю я людини на світі, щоб була собою щаслива".

Задумався цар і посилає гінця по всій державі шукати щасливого. Віддам, думає, за такого свою дочку. Довго їздив гі-нець, довго шукав — нема! Спершу став їздити по дуках, багатирях та вельможних панах, бо де ж шукати щасливих, як не між багатими та значними?

Отже — жадного! Коли дука — дак у сім'ї нелад; коли й багатий, то не значний, не вельможний. А той — хоч з роду вельможного, та нещастя його, що грошей дуже обмаль, як на його породу, то просто аж до сміху мало. А то й того й другого є досить, та знову біда — без роботи живши, занудився чоловік хоч пропасти!

— Щасливі, — каже, — оті робочі люде, а ще надто хлібороби — живе собі на селі, на чистому, погожому повітрі, про нашу біду ані гадки йому. Оре собі, сіє, своїми руками хліб заробляє, не тягне його городське життя, забавок йому панських не треба, а тут так до всього того звик, що без усяких міських витребеньок аж за печінки тебе тягне — а про те гіршої нудьги нема, як міським життям жити. Ні, нещасні ми! Он ті хлібороби, або міщане, або бурлаки та инший працьовитий люд — то инша річ... Там люде живуть у щасті!

Нічого робити — попхався далі посланець шукати щасливого. Зустрічає крамаря, розпитує про щастя.

— Де там в ката те щастя! Крам залежується, гроші дорожчають, покупців щороку меншає, собі часом на втрату мусиш продавати. Де вже там те щастя? Ще за колишніх літ хоч у ярмарку було розберуть — а тепер...

Післанець не дослухав нарікань та скарг крамарських і погнав коня мерщій. В'їхав до якогось містечка, як ніч настигла. Попрохався переночувати до якогось міщанина. Та й розпитується все про своє — чи не визнаєш себе за щасливого. Міщук тільки махнув рукою й нічого не одвітував: він тільки вчора вернувся додому, а то сидів у арешті за те, що не послухався наказу, не вирівняв перед своєю господою вулиці. То він був так роздратований, що аж розсердився, бо думав, що той з його глузує.

— Поїду, — думає гінець — ще на села, певне, між хліборобами вже знайду чого мені треба: адже міські нероби так заздрять на селянське щастя — либонь воно й справді щасливе.

Ідучи шляхом, бачить мужика, що возом їде, наганяє його, а в того саме вісь поломилась і віз перекинувся, навантажений мішками та лантухами. А мужик аж об поли вдарився:

— Бідна моя головонька та нещаслива, що ж мені тепер оттут у світі Божому й чинити! А прокляте, каторжне тобі життя!

"Ну, — гадає післанець, — з сим біда скоїлась, не треба його й питати, краще вже розпитаюсь у инших".

Отже й на селі, як він не шукав, а щасливого й одного не знайшов!

— Яке там щастя, — каже инший, — та нещаснішого за нашого брата здається й нема на світі! Усі тобі пани, усім кланяйся, корися, усяк тебе зобідить і зневажить! А праця наша! Каторга та й годі! Літом печешся на сонці цілісінький день, ні сну тобі, ні спочивку, і взимку теж мордуєшся. Та ще дякуй Господеві, коли вродить хліба, що вистачить тобі і прогодувати сім'ю і податок віддати або чинш, а то буває частенько, що робиш, робиш, а тут або посуха, або град вдарив і усенька твоя річна праця загинула. Не то що не збереш на потребу, а й за сівбу не вернеш! Яке вже тут наше щастя, Господи милосердний!

"Справді, — думає гінець, — і як се мені самому на думку не спало — де ж таки селянське життя та уважати за щасливе! Щось і не знайти такої людини на світі, котра-б не була в чім нещаслива". І вже він повернув їхати назад до свого пана з сумною одповідю. Аж бачить ген над річкою за селом сидить якийсь голий чоловік без сорочки. Гінець під'їхав до його спитатись, чи нема де броду, (розпитувати його про щастя він і в голову собі не клав — де ж пак у голого щастя!), хотів переїхати на той бік. Чоловік грівся на сонці. Як запитався гінець, то він нічого не відказав, а встав, підійшов до берега, захопив води у пригорщі й почав пити. Чудний гінцеві показався цей чолов'яга:

— Невже, — каже, — ти такий бідний, що в тебе й кухля або черепка нема води черпнути?

— Був, — каже, — в мене кухоль, але я його покинув, бо непотрібний він мені, нащо справді він, коли й пригорщами нап'єшся, або, схилившись, просто ротом? Бачу я раз, як отак пив хлопчик, якийсь чабан, я й подумав, що от і мені треба було догадатись теж так зробити, бо з кухлем ще й морока — треба кудись сховати, щоб не вкрав хто, або з собою носити — а так вигідніш.

Трохим Зіньківський

Подивувався гінець, а чоловік знову сів собі на пісочку.

— Та й бідний ти чоловік, — каже йому посланець (розжалобився над його убожеством), — навіть сорочки на тобі дасть Біг! Хоч грошей я тобі дам, в мене їх досить!

— Грошей твоїх мені не треба, — каже голий, — а ось відійди лишень трішки, бо ти заступаєш мені сонце. А грошей мені не треба, я й без них щасливий.

— Ти щасливий? — аж покрикнув здивований гінець.

— А чому б мені та щасливому не бути? Дарма, що на мені й сорочки нема, а мені байдуже — обійдусь і так!

Приїхав гінець до царя і каже:

— Так і так, царю, з'їздив я світу чимало, а щасливого не спіткав ні жадного. Трапився один мені тільки.

— Чом же ти його не привіз? — питається цар.

— Та щось ніяково, царю, бо він і без сорочки навіть, та либонь би й не схотів, бо коли я хотів дати йому купити собі що на тіло, то й не взяв.